

ارزیابی قابلیت‌های گردشگری روستایی - کشاورزی (مطالعه موردی: شهرستان الیگودرز)

امیر حسینیان‌راد* - استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

مریم بیرانوندزاده - دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، پژوهشگر جهاد دانشگاهی لرستان، خرم‌آباد، ایران.

تاریخ دریافت: ۲۳ مرداد ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۸ مهر ۱۴۰۳

چکیده

مقدمه: مناطق روستایی به طور فزاینده‌ای به دنبال تنوع اقتصادی و فرصت‌های توسعه هستند. گردشگری روستایی - کشاورزی به عنوان یک استراتژی امیدوارکننده ظاهر شده است که مزایای بالقوه‌ای مانند تولید درآمد، ایجاد شغل و احیای جامعه را ارائه می‌دهد. ارزیابی قابلیت‌های مناطق روستایی-کشاورزی برای توسعه گردشگری برای به حداکثر رساندن منافع و به حداقل رساندن اثرات منفی بسیار مهم است.

هدف پژوهش: هدف پژوهش حاضر بررسی ارزیابی قابلیت‌های گردشگری روستایی - کشاورزی در شهرستان الیگودرز در استان لرستان می‌باشد. **روش‌شناسی تحقیق:** در این مطالعه، از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. ابتدا با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با کارشناسان محلی، اطلاعات لازم جمع‌آوری شد. سپس با استفاده از فنون آماری و تحلیل SWOT داده‌ها تجزیه و تحلیل شدند. جامعه مورد بررسی در این مطالعه شامل ساکنان و کارکنان روستاهای شهرستان الیگودرز، کارشناسان گردشگری و کشاورزی، و بازدید کنندگان گردشگری بود. حجم نمونه تعداد ۳۸۴ نفر با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران انجام شد. برای جمع‌آوری داده‌ها، از پرسشنامه‌های محقق ساخته استفاده شد.

قلمرو جغرافیایی پژوهش: شهرستان الیگودرز استان لرستان است.

یافته‌ها و بحث: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد با توجه به ارقام حاصل از ماتریس‌های فوق، می‌توان راهبرد وضع موجود برای توسعه روستایی منطقه را به روش ارزیابی SWOT تعیین نمود. همانطور که ملاحظه می‌گردد، این موقعیت بیانگر راهبرد رشد و توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی شهرستان الیگودرز با استفاده از نقاط قوت داخلی برای بهره‌برداری از فرصت‌های خارجی (راهبرد رشد و توسعه) می‌باشد.

نتایج: در مجموع، نتایج نشان داد که شهرستان الیگودرز با برنامه‌ریزی استراتژیک و سرمایه‌گذاری‌های هدفمند، پتانسیل تبدیل شدن به قطب پررونق برای گردشگری روستایی-کشاورزی را دارد که هم جامعه محلی و هم بازدیدکنندگان را به نفع خود می‌برد.

کلیدواژه‌ها: قابلیت‌های گردشگری، گردشگری روستایی-کشاورزی، شهرستان الیگودرز.

مقدمه

اصطلاح گردشگری روستایی با مفاهیم مختلفی مانند گردشگری سبز، طبیعت گردی، گردشگری کوهستانی، اکوتوریسم، گردشگری پراکنده، گردشگری کشاورزی، گردشگری پایدار، گردشگری مسئولانه، گردشگری منصفانه و غیره این تنوع را تداعی می‌کند. گردشگری روستایی به گردشگری محلی اطلاق می‌شود که در مناطق روستایی به ویژه در میان کشاورزان انجام می‌شود. این در واقع بر اساس اصل احترام به افراد، فرهنگ‌ها و طبیعت با ترویج منابع میراث محلی است (کوئسی و همکاران، ۲۰۱۹). برای لورن (۲۰۰۹)، گردشگری روستایی «پیشنهادی ادغام شده با مناطق روستایی و فرهنگ روستایی، الهام گرفته از اصالت، طبیعت حفظ شده، محصولات محلی، روحیه اکتشاف، کندی خاص، کنترل محلی تصمیمات و جایگاه برجسته‌ای در روابط انسانی در واحدهای کوچک گردشگری خانوادگی و جوامع روستایی»^۱. سپس، گردشگری همبستگی به طور خاص به احساس وجود یک سرنوشت مشترک، یک خانه مشترک و به آگاهی از نیاز به همزیستی مسالمت آمیز مبتنی بر مبادله، نوع دوستی و احترام متقابل اشاره دارد (ال بحری و پوپپون، ۲۰۱۴، ۶). این گردشگری بر روابط بین مردم، بین بازدیدکنندگان و بازدیدکنندگان، و بر مفهوم همبستگی تمرکز دارد که در آن مسافران به بهبود شرایط زندگی جوامع بازدید شده کمک می‌کنند (لالی برت، ۲۰۰۵).

مناطق روستایی به طور فزاینده‌ای به دنبال تنوع اقتصادی و فرصت‌های توسعه هستند. گردشگری روستایی - کشاورزی به عنوان یک استراتژی امیدوارکننده ظاهر شده است که مزایای بالقوه‌ای مانند تولید درآمد، ایجاد شغل و احیای جامعه را ارائه می‌دهد (هال و شارپلز، ۲۰۰۳). با این حال، موفقیت در گردشگری روستایی - کشاورزی تضمین نشده است. ارزیابی قابلیت‌های مناطق روستایی-کشاورزی برای توسعه گردشگری برای به حداکثر رساندن منافع و به حداقل رساندن اثرات منفی بسیار مهم است. این مقاله به بررسی اهمیت و ضرورت تحقیق در مورد ارزیابی قابلیت‌های گردشگری روستایی - کشاورزی می‌پردازد.

درباره ضرورت اهمیت تحقیق در مورد قابلیت‌های گردشگری روستایی - کشاورزی به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

تصمیم‌گیری آگاهانه؛ ارزیابی دقیق قابلیت‌های گردشگری روستایی - کشاورزی امکان تصمیم‌گیری آگاهانه توسط ذینفعان، از جمله جوامع روستایی، سیاست‌گذاران و توسعه‌دهندگان گردشگری را فراهم می‌کند. تحقیقات می‌تواند نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها (تحلیل SWOT) مرتبط با توسعه گردشگری را شناسایی کند (مونچ، ۲۰۰۵). این اطلاعات تخصیص منابع، توسعه زیرساخت‌ها و استراتژی‌های بازاریابی را برای سرمایه‌گذاری‌های پایدار و موفق گردشگری روستایی - کشاورزی راهنمایی می‌کند.

بهبود سازی استفاده از منابع؛ مناطق روستایی اغلب با محدودیت منابع مواجه هستند. تحقیق در مورد قابلیت‌های گردشگری روستایی - کشاورزی به شناسایی و اولویت‌بندی منابع با بیشترین پتانسیل برای توسعه گردشگری کمک می‌کند. این امر استفاده کارآمد از منابع محدود مانند زمین، نیروی کار و میراث فرهنگی را تضمین می‌کند (گتر و مورسون، ۲۰۰۵).

تضمین پایداری اجتماعی و زیست محیطی؛ توسعه بی‌رویه گردشگری می‌تواند ساختارهای اجتماعی را مختل کرده و محیط را تخریب کند. تحقیق در مورد قابلیت‌های گردشگری روستایی - کشاورزی می‌تواند اثرات بالقوه اجتماعی و زیست محیطی را شناسایی کند. این اجازه می‌دهد تا استراتژی‌هایی برای کاهش اثرات منفی و ترویج شیوه‌های گردشگری مسئولانه ایجاد شود (فردریک و بومونت، ۲۰۰۲).

افزایش توانمندی جامعه؛ تحقیق در مورد قابلیت‌های گردشگری روستایی - کشاورزی باید ذینفعان محلی را در فرآیند ارزیابی مشارکت دهد. این به جوامع قدرت می‌دهد تا توسعه گردشگری خود را در دست بگیرند و تضمین می‌کند که ابتکارات گردشگری با نیازها و آرزوهای آن‌ها هماهنگ است (مونچ، ۲۰۰۵).

همچنین رشته گردشگری روستایی - کشاورزی پویا است و به دلیل چندین عامل به تحقیقات مداوم نیاز دارد:

ترجیحات گردشگری در حال تحول؛ ترجیحات گردشگران و روند سفر به طور مداوم در حال تغییر است. تحقیقات نیاز به ردیابی این تغییرات و تطبیق پیشنهادات گردشگری روستایی - کشاورزی بر این اساس دارد (هال و بوید، ۲۰۰۵).

^۱Rural-agricultural tourism

^۲Informed decision-making

^۳Optimizing resource utilization

^۴Ensuring social and environmental sustainability

^۵Enhancing community empowerment

^۶Evolving tourist preferences

پیشرفت‌های فناوری؛ فناوری نقش مهمی را در بازاریابی گردشگری و تجربیات بازدیدکنندگان ایفا می‌کند. تحقیقات نیاز به بررسی چگونگی استفاده موثر از فناوری در توسعه گردشگری روستایی - کشاورزی دارد.

تغییر اقلیم؛ تغییر اقلیم می‌تواند بر جذابیت و پایداری مقاصد روستایی-کشاورزی تأثیر بگذارد. برای درک و انطباق با این چالش‌ها به تحقیق نیاز است.

تحقیق در مورد ارزیابی قابلیت‌های مناطق روستایی-کشاورزی برای توسعه گردشگری برای به حداکثر رساندن اثرات مثبت گردشگری روستایی - کشاورزی ضروری است. با ارائه اطلاعات حیاتی برای تصمیم‌گیری آگاهانه، بهینه‌سازی استفاده از منابع، ارتقای پایداری و توانمندسازی جوامع، تحقیقات نقش مهمی در تضمین موفقیت و دوام بلندمدت طرح‌های گردشگری روستایی - کشاورزی ایفا می‌کند.

کوئسی و همکاران (۲۰۱۹) بررسی تأثیر گردشگری روستایی-همبستگی بر توسعه محلی جامعه روستایی آگولمام آگزاآبا ارائه ابعاد اجتماعی-اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و زیست محیطی آن استنتاج تحقیق آنها نشان داد که تعداد قابل توجهی از مردم از این فعالیت بهره‌مند می‌شوند که به ما نشان می‌دهد که این نوع گردشگری در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی این جامعه نقش بسزایی دارد.

قابلیت‌های گردشگری روستایی-کشاورزی چند وجهی است که هم جنبه‌های اقتصادی و هم جنبه تجربی را در بر می‌گیرد. دیسارت (۲۰۱۲) بر اهمیت درک مؤلفه‌های سمت عرضه گردشگری روستایی، از جمله ورودی‌های نهفته، بهره‌وری مشترک، و فضای تجربه تأکید می‌کند. لون (۲۰۱۶) عوامل کلیدی موفقیت مانند ادغام کشاورزی و گردشگری، ارتباطات موثر و تمرکز بر کیفیت را شناسایی می‌کند. ونسلمبروک (۲۰۰۵)

تأثیر مثبت فعالیت‌های کشاورزی بر تقاضای گردشگری روستایی، به‌ویژه فعالیت‌های مرتبط با ویژگی‌های چشم‌انداز را برجسته می‌کند. سوار (۲۰۱۷) بر پتانسیل کارآفرینی گردشگری روستایی، به ویژه در زمینه توسعه پایدار و احیای مناطق محروم تأکید می‌کند. این مطالعات در مجموع بر پتانسیل گردشگری روستایی-کشاورزی تأکید می‌کنند و در عین حال بر نیاز به برنامه‌ریزی، ادغام و کارآفرینی موثر تأکید می‌کنند.

ترویج گردشگری روستایی با تکیه بر توسعه پایدار گردشگری و استفاده از گردشگری به عنوان موتور اقتصادی منطقه در جهت ارتقای کیفیت زندگی، یکی از مهم‌ترین موضوعاتی است که نیازمند به کارگیری راهبردهای مناسب و منطقی متناسب با توانمندی‌های منطقه ای و محلی است (درویشی و همکاران، ۱۳۹۳). در تحقیقات گذشته نظریه‌های مختلفی را برای ارزیابی پتانسیل این مناطق برای موفقیت گردشگری بررسی می‌کند. در اینجا به مرور برخی از نظریه‌های برجسته می‌پردازیم.

دیدگاه مبتنی بر منابع^۵ این نظریه بر منابع داخلی به عنوان پایه‌ای برای مزیت رقابتی تأکید می‌کند (بارنی، ۱۹۹۱). این دیدگاه که برای گردشگری روستایی-کشاورزی به کار می‌رود، ارزیابی منابع طبیعی (مناظر دیدنی، تولیدات کشاورزی)، میراث فرهنگی (روش‌های سنتی، جشنواره‌ها) و سرمایه انسانی (مهارت‌های کارآفرینی، مهمان‌نوازی) را برای تعیین پتانسیل گردشگری پیشنهاد می‌کند (گنز و موریسون، ۲۰۰۵).

نظریه سرمایه اجتماعی؛ این نظریه اهمیت شبکه‌های اجتماعی، اعتماد و همکاری برای توسعه جامعه را برجسته می‌کند (پاتنام، ۱۹۹۵). در گردشگری روستایی-کشاورزی، سرمایه اجتماعی قوی، همکاری میان ذینفعان (کشاورزان، اپراتورهای گردشگری، دولت محلی) را برای ایجاد و بازاریابی تجارب گردشگری تسهیل می‌کند (هال و بوید، ۲۰۰۵).

نظریه مکان‌سازی؛ این نظریه بر اهمیت ایجاد حس منحصر به فرد و جذاب مکان برای جذب گردشگران تأکید می‌کند (ماسی، ۱۹۹۴). ارزیابی در این زمینه بر ارزیابی پتانسیل ایجاد یک هویت روستایی-کشاورزی متمایز از طریق محصولات محلی، داستان‌سرایی و رویدادهای فرهنگی متمرکز است (شولتز و کنیپرز، ۲۰۱۰).

^۱Technological advancements

^۲Climate change

^۳Couissi

^۴Aguelmam Azegza

^۵Resource-Based View (RBV)

^۶Social Capital Theory

^۷Placemaking Theory

تئوری ظرفیت حمل^{۱۶} این نظریه بر نیاز به تعادل توسعه گردشگری با پایداری محیطی و اجتماعی تاکید دارد (فردریک و بومونت، ۲۰۰۲). ارزیابی عواملی مانند ظرفیت زیرساخت، مدیریت زباله، و اثرات بالقوه بر جوامع محلی را در نظر می‌گیرد تا از پایداری توسعه گردشگری اطمینان حاصل شود (موفورت و مونت، ۲۰۰۳). رویکردهای مشارکتی: درگیر کردن ذینفعان محلی در فرآیند ارزیابی برای تضمین پایداری و حساسیت فرهنگی توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی بسیار مهم است (مونت، ۲۰۰۵).

روش پژوهش

در این مطالعه، از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. ابتدا با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با کارشناسان محلی، اطلاعات لازم جمع‌آوری شد. سپس با استفاده از فنون آماری و تحلیل SWOT، داده‌ها تجزیه و تحلیل شدند. جامعه مورد بررسی در این مطالعه شامل ساکنان و کارکنان روستاهای شهرستان الیگودرز، کارشناسان گردشگری و کشاورزی، و بازدید کنندگان پتانسیل گردشگری بود. برای تعیین حجم نمونه نیز از فرمول کوکران استفاده می‌شود. حجم نمونه به صورت نمونه گیری تصادفی انجام شد و تعداد نمونه‌ها به تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب شد. برای جمع‌آوری داده‌ها، از پرسشنامه‌های طراحی شده خود و نیز از ابزارهای استاندارد موجود در حوزه گردشگری و کشاورزی استفاده شد. برای اعتبار پرسشنامه از روش روایی صوری و محتوایی استفاده می‌شود. برای پایایی پرسشنامه نیز از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده می‌شود. برای جمع‌آوری داده‌های کیفی و تکمیل کننده، مصاحبه با کارشناسان و فعالان محلی برگزار شد. با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده، از مدل تحلیلی SWOT برای ارزیابی عوامل داخلی (نقاط قوت و ضعف) و عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدات) استفاده شد.

قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهرستان الیگودرز یکی از شهرستان‌های استان لرستان در غرب کشور ایران واقع شده است. این شهرستان با دارا بودن مناظر طبیعی زیبا، فضای سبز و آب و هوای معتدل، یک پتانسیل بالقوه برای توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی دارد. جمعیت شهرستان الیگودرز در سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۳۷،۴۶۴ نفر بوده است. اقتصاد شهرستان الیگودرز بیشتر بر اساس فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری استوار است. همچنین، تولیدات محلی مانند عسل، گلاب و صنایع دستی نیز به عنوان منابع درآمدزایی محلی شناخته می‌شوند. شهرستان الیگودرز دارای جاذبه‌های گردشگری طبیعی و فرهنگی متنوع است که شامل روستاهای سنتی، آبشارها، پارک‌های ملی، موزه‌ها و بازارهای محلی می‌شود. با توجه به وجود منابع طبیعی غنی، فضای سبز و زیبا، و فعالیت‌های کشاورزی متنوع، شهرستان الیگودرز قابلیت‌های بالقوه برای توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی دارد. از جمله تهدیدات ممکن برای توسعه گردشگری در شهرستان الیگودرز می‌توان به نقص زیرساخت‌های گردشگری، کمبود تبلیغات و مشکلات حمل و نقل اشاره کرد (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان لرستان، ۱۴۰۲).

نمره ماتریس نقاط قوت داخلی ۳ است. این نمره نشان می‌دهد که شهرستان الیگودرز از نقاط قوت قابل قبولی برای توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی برخوردار است. در بین نقاط قوت، وجود سکونتگاه‌های روستایی متعدد و دارای منابع انسانی طبیعی، اقتصادی بالقوه و بالفعل در شهرستان بالاترین نمره را دارد. این نشان می‌دهد که این عامل از مهم‌ترین نقاط قوت شهرستان برای توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی است.

جدول ۲. ماتریس نقاط ضعف داخلی

نقاط ضعف داخلی (W)	امتیاز	وزن نرمال	رتبه	مجموع
ضعف در ارتباطات فیزیکی - اجتماعی و فرهنگی مناسب بین سکونتگاه‌های روستایی دارای جاذبه‌های گردشگری کشاورزی	۱۰	۰/۰۴۵	۳	۰/۱۳۵
ضعف در جذب مشارکت جوامع بومی در رشد و توسعه گردشگری کشاورزی شهرستان	۸	۰/۰۲۶	۳	۰/۱۰۸
عدم آموزش و آگاه‌سازی جوامع بومی به نقش گردشگری کشاورزی جهت توانمندسازی اقتصاد روستایی	۷	۰/۰۲۳	۳	۰/۰۹۶
ضعف در وجود تسهیلات و امکانات رفاهی (از قبیل کمپینگ‌های اقامتی، سرویس‌های بهداشتی، نمازخانه و...) در نواحی دارای جاذبه گردشگری	۱۰	۰/۰۴۵	۳	۰/۱۳۵
عدم وجود صنایع وابسته به فعالیت‌های حاصل از توسعه گردشگری کشاورزی مانند عدم وجود کارگاه‌های اسانس و گلاب‌گیری و...	۶	۰/۰۲۷	۴	۰/۱۰۸
فقدان ایستگاه‌های معرفی جاذبه‌های گردشگری با رویکرد توجه به گردشگری کشاورزی	۶	۰/۰۲۷	۴	۰/۱۰۸
ضعف در معرفی و تبلیغات مناسب جاذبه‌های گردشگری کشاورزی (بخصوص در حوزه تولید گل محمدی) شهرستان	۶	۰/۰۲۷	۴	۰/۱۰۸
جمع	۵۳	-	-	۱/۶

جدول فوق ماتریس نقاط ضعف داخلی ارزیابی قابلیت‌های گردشگری روستایی-کشاورزی شهرستان الیگودرز می‌باشد. نقاط ضعف شامل موارد زیر است:

ضعف در ارتباطات فیزیکی - اجتماعی و فرهنگی مناسب بین سکونتگاه‌های روستایی دارای جاذبه‌های گردشگری کشاورزی: این ضعف می‌تواند مانع از تبادل اطلاعات و تجربیات بین جوامع محلی و گردشگران شود.

ضعف در جذب مشارکت جوامع بومی در رشد و توسعه گردشگری کشاورزی شهرستان: عدم مشارکت جوامع محلی می‌تواند به عدم استقبال آنها از گردشگری و عدم ارائه خدمات مناسب به گردشگران منجر شود.

عدم آموزش و آگاه‌سازی جوامع بومی به نقش گردشگری کشاورزی جهت توانمندسازی اقتصاد روستایی: این ضعف می‌تواند مانع از استفاده صحیح جوامع محلی از فرصت‌های اقتصادی ایجاد شده توسط گردشگری شود.

ضعف در وجود تسهیلات و امکانات رفاهی از قبیل کمپینگ‌های اقامتی سرویس‌های بهداشتی نمازخانه و... در نواحی دارای جاذبه گردشگری: عدم وجود امکانات رفاهی مناسب می‌تواند مانع از ماندگاری گردشگران در منطقه شود.

عدم وجود صنایع وابسته به فعالیت‌های حاصل از توسعه گردشگری کشاورزی مانند عدم وجود کارگاه‌های اسانس و گلاب‌گیری و...: عدم وجود این صنایع می‌تواند مانع از ایجاد ارزش افزوده از طریق گردشگری شود.

فقدان ایستگاه‌های معرفی جاذبه‌های گردشگری با رویکرد توجه به گردشگری کشاورزی: این ضعف می‌تواند مانع از آشنایی گردشگران با جاذبه‌های گردشگری منطقه شود.

ضعف در معرفی و تبلیغات مناسب جاذبه‌های گردشگری کشاورزی بخصوص در حوزه تولید گل: عدم تبلیغات مناسب می‌تواند مانع از جذب گردشگران به این منطقه شود.

نمره ماتریس نقاط ضعف داخلی ۱۶ است. این نمره نشان می‌دهد که شهرستان الیگودرز از نقاط ضعف قابل توجهی در زمینه گردشگری روستایی-کشاورزی رنج می‌برد. در بین نقاط ضعف، ضعف در ارتباطات فیزیکی - اجتماعی و فرهنگی مناسب بین سکونتگاه‌های روستایی

دارای جاذبه‌های گردشگری کشاورزی بالاترین نمره را دارد. این نشان می‌دهد که این عامل از مهم‌ترین نقاط ضعف شهرستان برای توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی است.

جدول ۳. ماتریس‌های بررسی فرصت‌های خارجی گردشگری روستایی و کشاورزی شهرستان الیگودرز

فرصت‌های خارجی (O)	وزن نسبی	تاریخ	کد
وجود گرایش نسبت به توسعه گردشگری کشاورزی بخصوص توسط سازمان جهاد کشاورزی استان	۰/۰۵۶	۲	۰/۱۱۲
وجود راه‌های ارتباطی مناسب و سهولت دسترسی به جاذبه‌های گردشگری کشاورزی (روستای گایکان)	۰/۰۶۳	۲	۰/۱۲۶
امکان اطلاع‌رسانی توسط رسانه‌های جمعی، شبکه‌های اجتماعی، سازمان جهاد کشاورزی استان و...	۰/۰۵۶	۲	۰/۱۱۲
افزایش تمایل گردشگران به بازدید از مناطق دارای جاذبه‌های گردشگری کشاورزی	۰/۰۴۴	۲	۰/۰۸۸
جمع	-	-	۰/۹

جدول فوق، ماتریس فرصت‌های خارجی ارزیابی قابلیت‌های گردشگری روستایی-کشاورزی شهرستان الیگودرز می‌باشد. فرصت‌ها شامل موارد زیر است:

وجود جاذبه‌های گردشگری طبیعی و تاریخی متعدد در شهرستان؛ این جاذبه‌ها می‌تواند گردشگران زیادی را به این منطقه جذب کند. حمایت دولت از توسعه گردشگری روستایی؛ این حمایت می‌تواند به توسعه زیرساخت‌های گردشگری و ارائه خدمات مناسب به گردشگران کمک کند.

وجود تمایل و رغبت در بین سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری در زمینه گردشگری؛ این تمایل می‌تواند به توسعه صنعت گردشگری در شهرستان کمک کند.

وجود زمینه مناسب برای توسعه بوم‌گردی؛ وجود خانه‌های روستایی و طبیعت بکر می‌تواند زمینه مناسبی برای توسعه بوم‌گردی در شهرستان فراهم کند.

قرارگیری شهرستان در مسیر جاده ترانزیتی؛ این موقعیت می‌تواند به جذب گردشگران عبوری به این منطقه کمک کند. وجود ظرفیت مناسب برای توسعه گردشگری کشاورزی؛ وجود مزارع و باغ‌های کشاورزی می‌تواند زمینه مناسبی برای توسعه گردشگری کشاورزی در شهرستان فراهم کند.

وجود تنوع زیستی و اقلیمی؛ این تنوع می‌تواند به جذب گردشگران با سلیقه‌های مختلف کمک کند.

وجود آداب و رسوم و فرهنگ غنی؛ این آداب و رسوم می‌تواند برای گردشگران جذاب باشد.

نمره ماتریس فرصت‌های خارجی ۲٫۸ است. این نمره نشان می‌دهد که شهرستان الیگودرز از فرصت‌های قابل قبولی برای توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی برخوردار است. در بین فرصت‌ها، وجود جاذبه‌های گردشگری طبیعی و تاریخی متعدد در شهرستان بالاترین نمره را دارد. این نشان می‌دهد که این عامل از مهم‌ترین فرصت‌های شهرستان برای توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی است.

جدول ۴. ماتریس‌های بررسی تهدیدات خارجی گردشگری روستایی- کشاورزی شهرستان الیگودرز

ردیف	وزن نرمال	تهدیدات خارجی (T)	رتبه	نمره
۰/۲۲۴	۴	۰/۰۵۶	۹	عدم توجه کافی به وضعیت اجتماعی، اقتصادی روستاهای دارای قابلیت توسعه گردشگری کشاورزی
۰/۲۲۴	۴	۰/۰۵۶	۹	آموزش ناکافی توسط دولت جهت اطلاع رسانی به ساکنین محلی و هدایت آن‌ها برای اقدام جهت رشد و توسعه گردشگری کشاورزی
۰/۱۶۸	۳	۰/۰۵۶	۹	عدم تخصیص بودجه لازم جهت ساماندهی نواحی دارای قابلیت‌های گردشگری کشاورزی و محیط اطراف آن
۰/۱۳۲	۳	۰/۰۴۴	۷	عدم توجه به مرمت و بازسازی بناهای تاریخی جذاب گردشگر روستایی
۰/۱۳۲	۳	۰/۰۴۴	۷	بی توجهی به اثرات مثبت توسعه گردشگری کشاورزی در شهرستان
۰/۰۸۸	۲	۰/۰۴۴	۷	ایجاد آلودگی‌های زیست محیطی توسط گردشگران
۰/۱۳۲	۳	۰/۰۴۴	۷	بی توجهی گردشگران در آسیب نرساندن به توانهای گردشگری کشاورزی شهرستان
۰/۲۲۴	۴	۰/۰۵۶	۹	افزایش قیمت زمین و بورس بازی زمین و بالطبع افزایش بار مالی جهت ایجاد تجهیزات و تسهیلات گردشگری و مقرون به صرفه بودن آن‌ها
۰/۱۳۲	۳	۰/۰۴۴	۷	بوروکراسی پیچیده ارائه مجوز و تسهیلات از سوی دولت (سازمان جهاد کشاورزی و اداره کل میراث فرهنگی) جهت گسترش و توسعه خدمات، تجهیزات و تاسیسات گردشگری کشاورزی در نواحی روستایی

در جداول فوق ماتریس نقاط ضعف و قوت گردشگری روستایی در شهرستان الیگودرز نشان داده شده است. تهدیدات شامل موارد زیر است: عدم توجه کافی به وضعیت اجتماعی اقتصادی روستاهای دارای قابلیت توسعه گردشگری کشاورزی: این عدم توجه می‌تواند به نارضایتی جوامع محلی از گردشگری و عدم همکاری آنها با گردشگران منجر شود.

عدم وجود برنامه‌ریزی مناسب برای توسعه گردشگری روستایی- کشاورزی: این عدم برنامه‌ریزی می‌تواند به توسعه نامنظم گردشگری و آسیب به محیط زیست و فرهنگ محلی منجر شود.

عدم وجود زیرساخت‌های مناسب گردشگری: این عدم وجود می‌تواند به نارضایتی گردشگران و عدم تمایل آنها برای بازگشت به منطقه منجر شود.

ضعف در بازاریابی و تبلیغات گردشگری روستایی- کشاورزی: این ضعف می‌تواند به عدم جذب گردشگران کافی به منطقه منجر شود. وجود رقبای قوی در زمینه گردشگری روستایی- کشاورزی: این رقابت می‌تواند به جذب گردشگران به سایر مناطق و نه شهرستان الیگودرز منجر شود.

تغییرات آب و هوایی: این تغییرات می‌تواند به آسیب به جاذبه‌های گردشگری طبیعی و کاهش تمایل گردشگران برای سفر به منطقه منجر شود. بروز بلایای طبیعی: این بلایا می‌تواند به آسیب به زیرساخت‌های گردشگری و ضرر اقتصادی به منطقه منجر شود. فقدان آموزش و آگاهی در بین جوامع محلی در خصوص گردشگری: این فقدان می‌تواند به عدم ارائه خدمات مناسب به گردشگران و نارضایتی آنها منجر شود.

نمره ماتریس تهدیدات خارجی ۱،۸ است. این نمره نشان می‌دهد که شهرستان الیگودرز از تهدیدات قابل توجهی در زمینه گردشگری روستایی- کشاورزی رنج می‌برد. در بین تهدیدات، عدم توجه کافی به وضعیت اجتماعی اقتصادی روستاهای دارای قابلیت توسعه گردشگری کشاورزی بالاترین نمره را دارد. این نشان می‌دهد که این عامل از مهم‌ترین تهدیدات شهرستان برای توسعه گردشگری روستایی- کشاورزی است. با توجه به ارقام حاصل از ماتریس‌های فوق، می‌توان راهبرد وضع موجود برای توسعه روستایی منطقه رابه روش ارزیابی SWOT تعیین نمود. همانطور که ملاحظه می‌گردد، این موقعیت بیانگر راهبرد رشد و توسعه گردشگری روستایی- کشاورزی شهرستان الیگودرز با استفاده از نقاط قوت داخلی برای بهره‌برداری از فرصت‌های خارجی (راهبرد رشد و توسعه) می‌باشد.

نتیجه‌گیری

تحقیقات انجام شده در زمینه ارزیابی قابلیت‌های گردشگری روستایی-کشاورزی در شهرستان الیگودرز، بینش‌های ارزشمندی را در مورد پتانسیل توسعه روستایی در این منطقه ارائه کرده است. با استفاده از روش ارزیابی SWOT مشخص شد که فرصت قابل توجهی برای رشد و توسعه گردشگری روستایی - کشاورزی در شهرستان الیگودرز وجود دارد. با بهره‌گیری از نقاط قوت داخلی و سرمایه‌گذاری بر فرصت‌های خارجی، می‌توان استراتژی توسعه پایدار را برای ارتقای بخش گردشگری در منطقه اجرا کرد. در مجموع، یافته‌ها حاکی از آن است که شهرستان الیگودرز با برنامه‌ریزی استراتژیک و سرمایه‌گذاری‌های هدفمند، پتانسیل تبدیل شدن به قطب پررونق برای گردشگری روستایی-کشاورزی را دارد که هم جامعه محلی و هم بازدیدکنندگان را به نفع خود می‌برد.

برای استفاده از فرصت‌ها، لازم است برنامه‌ریزی دقیقی برای توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی در شهرستان الیگودرز انجام شود. برای جذب گردشگران، می‌توان از طریق تبلیغات و معرفی جاذبه‌های گردشگری شهرستان در رسانه‌های مختلف اقدام کرد. برای توسعه زیرساخت‌های گردشگری، می‌توان از طریق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی اقدام کرد. برای ارائه خدمات مناسب به گردشگران، می‌توان از طریق آموزش و توانمندسازی جوامع محلی اقدام کرد.

برای مقابله با تهدیدات، لازم است برنامه‌ریزی دقیقی برای توسعه گردشگری روستایی-کشاورزی در شهرستان الیگودرز انجام شود. برای جلب مشارکت جوامع محلی، لازم است توجه کافی به وضعیت اجتماعی و اقتصادی آنها شود. برای توسعه زیرساخت‌های گردشگری، می‌توان از طریق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی اقدام کرد. برای بازاریابی و تبلیغات گردشگری روستایی-کشاورزی، می‌توان از طریق رسانه‌های مختلف و حضور در نمایشگاه‌های گردشگری اقدام کرد. برای افزایش رقابت‌پذیری شهرستان در زمینه گردشگری روستایی-کشاورزی، می‌توان از طریق نوآوری و ارائه خدمات و محصولات جدید به گردشگران اقدام کرد. برای ارتقای آگاهی جوامع محلی در خصوص گردشگری، می‌توان از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی اقدام کرد.

منابع

- درویشی، هدایت اله، بیرانوندزاده، مریم، دهقانی‌الوار، سید علی نادر و احمدی، سجاد. (۱۳۹۳). اولویت‌بندی راهبردهای توسعه گردشگری روستایی از منظر آمایش سرزمین، مطالعه موردی: روستای گایکان (شهرستان الیگودرز). *راهبردهای توسعه روستایی*، ۱(۲)، ۶۹-۸۴.
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان لرستان (۱۴۰۲) *سالنامه آماری استان لرستان ۱۴۰۱*، معاونت آمار و اطلاعات.
- Barney, J. B. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120.
- Couissi, T., Maaqili, M.E., & Maaqili, M.M. (2019). The impact of rural-solidarity tourism on the local development: A case study of the rural community of Aguelmam Azegza (Khénifra province, Morocco). *International Journal of Geography, Geology and Environment*.
- DISSArt, J. C., & Marcouiller, D. W. (2012). Rural tourism production and the experience-scape. *Tourism Analysis*, 17(6), 691-704.
- El Bahri A, Pupion P. (2014) Tourisme solidaire et parties prenantes: Le cas de la région de Mahrès, *RIMHE: Revue Interdisciplinaire Management, Homme & Entreprise*. 2014; 10(1):3-22. ISSN: 2259-2490.
- Frederic, P., & Beaumont, N. (2002). Tourism Carrying Capacity Assessment Methods: A Review of Techniques. *Journal of Sustainable Tourism*, 10(2), 22-33.
- Getz, D., & Morrison, A. M. (2005). *The tourism economy: Managing for change*. Elsevier.
- Hall, D., & Boyd, S. (2005). *Nature-based tourism*. Elsevier.
- Hall, D., & Sharples, L. (2003). The consumption of rural space: Tourists and rural restructuring. *Progress in Tourism and Hospitality Research*, 6(1), 5-25.
- Laliberte M. (2005) Le tourisme durable, équitable, solidaire, responsable, social. un brin de compréhension, dans: *Téoros*, 2005; 24(2):69-71.
- Laurent A. (2009). *Tourisme responsable, clé d'entrée du développement territorial durable: Guide pour la réflexion et l'action*, éditions Chronique sociale, Lyon, 2009, 511.
- Lun, L. M., Pechlaner, H., & Volgger, M. (2016). Rural tourism development in mountain regions: Identifying success factors, challenges and potentials. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 17(4), 389-411.
- Massey, D. (1994). *Space, place, and gender*. University of Minnesota Press.
- Mowforth, S., & Munt, I. (2003). *Tourism and sustainability*. Routledge.

- Mutch, A. (2005). *Sustainable tourism: An introduction*. Routledge.
- Putnam, R. D. (1995). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and Schuster.
- Shultz, M. A., & Knippers, K. (2010). *Rural tourism planning and development*. CABI.
- Soare, I., Dobrea, N. C. R. C., & Nastase, M. (2017). The rural tourist entrepreneurship–new opportunities of capitalizing the rural tourist potential in the context of durable development. *European Journal of Sustainable Development*, 6(3), 231-231.
- Vanslebrouck, I., Van Huylenbroeck, G., & Van Meensel, J. (2005). Impact of agriculture on rural tourism: a hedonic pricing approach. *Journal of agricultural economics*, 56(1), 17-30.